

Утврђујући несагласност оспорених: члана 6. став 1. у дијелу који гласи: "као и лице које испуњава претпоставке из става 2. овог члана", те став 2. овог члана, затим чл. 27. и 73. Закона о нотарима са Уставом Федерације Босне и Херцеговине, који се након објављивања ове пресуде неће примјењивати, Уставни суд Федерације указује и на члан 17. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода, који се односи на забрану злоупотребе права, односно да се ништа у овој Конвенцији не може тумачити тако да подразумева право било које државе, групе или лица да се упусте у неку дјелатност или изврше неки чин који је усмјерен на поништавање било ког од наведених права и слобода или на њихово ограничавање у већој мјери од оне која је предвиђена Конвенцијом. При томе, Уставни суд Федерације је свакако узео у обзир и чињенице да су прије ступања на снагу Закона о нотарима, који је усвојен средином 2002. године, а његова примјена је почела са одложеном дејством тек од 2007. године, да су у Босни и Херцеговини, и прије доношења оспореног Закона, постојали јавни регистри у виду земљишних књига и регистри привредних субјеката, те да су све те послове везано за сачињавање уговора годинама уназад, обављали адвокати, везано за пријенос или стјечање власништва или других стварних права на некретнинама, а правници у привредним друштвима везано за оснивачка акта и статуте привредног друштва, као и чињенице да не постоје релевантне анализе или докази да је успостављењем нотарске службе, као јавне службе (како то наводи представник доносиоца оспореног Закона о нотарима), Федерација Босне и Херцеговине испунила заштане легитимне циљеве у погледу повећања степена правне сигурности у области промета некретнина и оснивања, те регистрације привредних субјеката у погледу ажурирања и тачности, односно поуздања у јавне регистре, те растерећења судова и органа управе, путем превенирања спорова и путем извршних нотарских исправа, које имају снагу правомоћних пресуда, јер је стварност много другачија.

За разлику од напријед наведених оспорених чланова Закона Уставни суд Федерације, цијенећи и оспорене одредбе чл. 69., 70., 71. и 72. Закона није нашао разлога из којих би утврдио да су оспорени чланови 69., 70., 71. и 72. Закона у супротности са чланом II.A.2.1.(1) Устава Федерације Босне и Херцеговине.

Ову пресуду Уставни суд Федерације донио је већином гласова, у саставу: Домин Малбашић, председник Суда, Сеад Бахтијаревић, Весна Будимир, Мирјана Чучковић, др sc. иур. Шахбаз Џихановић, Александра Мартиновић, проф. др Един Муминовић и др sc. Ката Сењак, судије Суда.

Председник

Уставног суда

Федерације

Босне и Херцеговине

Домин Малбашић, с. р.

Број У-15/10
02. децембра 2015. године
Сарајево

Уставни суд Федерације Босне и Херцеговине, одлучујући о захтјеву Потпредседника Федерације Босне и Херцеговине, за утврђивање уставности члана 6. став 2. члана 27., те чл. 69. до 73. Закона о нотарима, на основу члана IV.C.3.10.(2) а) Устава Федерације Босне и Херцеговине, након јавне расправе, на сједници одржаног дана 02.12.2015. године, донио је

PRESUDU

Утврђује се да члан 6. став 1., у дијелу који гласи: "као и лице које испуњава претпоставке из става 2. овога члана" и став 2. истог члана, те чл. 27. и 73. Закона о нотарима ("Службене новине

Федерације БиХ", број 45/02), нису у складу са Уставом Федерације Босне и Херцеговине.

Пресуду објавити у "Службеним новинама Федерације БиХ".

Образложење

1. Podnosilac zahtjeva i predmet zahtjeva

Потпредседница Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: подносилац захтјева), дана 19.04.2010. године, Уставном суду Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Уставни суд Федерације) поднјела је захтјев за утврђивање усклађености члана 6. став 2. и члана 27., те чл. 69. до 73. Закона о нотарима (у даљем тексту: оспорене одредбе Закона), са чланом II.A.2.(1).c), d), k) и l) Устава Федерације Босне и Херцеговине, а у вези са чланом VII.3. Устава Федерације Босне и Херцеговине и Анеksom на Устав Федерације Босне и Херцеговине.

2. Stranke u postupku

У складу са чланом 39. став 1. Закона о поступку пред Уставним судом Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", br.: 69/05 и 37/03) странке у овом поступку су: Потпредседница Федерације Босне и Херцеговине, као подносилац захтјева, те Представнички дом и Дом народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине, као donosioci оспореног закона.

3. Bitni navodi zahtjeva

У захтјеву се наводи, да адвокатска и notarska служба дјелују у истој јавној служби, усмјереној на пружање стручне правне помоћи физичким и правним лицима у остваривању и заштити њихових права, обавеза и правних интереса. Упућени су на исту клијентелу, којој морају пружати услуге у складу са највишим стручним и професионалним standardima, па би њихове услуге требале бити једнако доступне свим грађанима и правним лицима, који би морали имати пуну слободу избора. Уосталом, основни принципи на којим функционише Европска унија, између осталог, су пунa слобода кретања људи, капитала и информација, укључујући и пуну слободу пружања услуга. Postaje европским standardom, да државне границе нису препрека слободном пружању услуга notара и адвоката, а кључни принцип њиховог пословања је конкуренција квалитета и цијене.

Međutim, zakonodavac оспореним одредбама Закона ускраћује право грађанима и правним лицима да по властитом избору одлучују да ли ће одговарајуће услуге затражити од адвоката или notара и упућује их нотарима на који начин, супротно европском, а и домаћем конкуренијском праву, успоставља monopolski положај notара за изузетно широк круг правних послова и радњи, за чије обављање су једнако kompetentni и адвокати.

Notari и адвокати морају испуњавати исте услове у погледу стручне и моралне компетенције за обављање својих функција, из чега произилази да би адвокати и notari морали имати бaрeм приближне услове пословања, односно права на рад и исте могућности у остваривању других, уставом и међународним документима о људским правима, загарантинаних слобода и права. Исто тако и грађани би морали имати исту слободу избора од кога да траже правне савјете и помоћ у остваривању својих права и правних интереса, те слобода. Međutim, оспорени Закон садржи низ рјешења која нису у складу са Уставом Федерације Босне и Херцеговине, међународним документима о људским правима и са опћим принципима међународног права. Тако је чланом 27. оспореног Закона propisano да: "vlada kantona одређује број потребних notара за подручје kantona, као и њихово службено сједиште", те да се број notара одређује према броју становника, при чему се по правилу на 20.000 становника треба отворити једно notарско мјесто.

Овом одредбом се, по мишљењу подносиоца захтјева, за notаре успоставља privilegirani, monopolski положај за пружање

odgovarajućih usluga, iako su i advokati, po stručnim i moralnim kompetencijama sposobni da pružaju te usluge. Uspostavljanje monopolskog položaja i isključivanje konkurencije znanja, sposobnosti, kvaliteta i cijena u pružanju pravnih usluga ne može se označiti kao legitiman cilj zakonodavca, jer to nije u skladu sa općim pravilima međunarodnog prava. Ovakvo rješenje se ne može smatrati saglasnim ni sa drugim standardima međunarodnog prava, prema kojem, ovakva rješenja trebaju biti u interesu demokratskog društva, jer isključuju elementarno pravo građana da slobodno disponiraju svojim pravima i slobodno odlučuju od koga će tražiti odgovarajuće pravne usluge. Ovakva rješenja ne mogu zakonodavca legitimirati ni pozivanjem na javni interes, jer taj interes ne bi bio doveden u pitanje da i advokati, kao i notari, pod istim uslovima obavljaju osporenim Zakonom propisane usluge, što nesumnjivo ukazuje da je zakonodavac prekoračio međunarodni pravni standard o proporcionalnosti intervencije u javnom interesu. Stoga je ovakvo rješenje u direktnoj suprotnosti i sa zabranom diskriminacije, što je propisano brojnim međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima. Tako je u članu 2. Opće deklaracije o ljudskim pravima, koja prema Aneksu na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine ima pravnu snagu ustavnih odredaba propisano da, "Svakome su dostupna sva prava i slobode navedene u Deklaraciji, bez razlike bilo koje vrste, kao što su rasa, pol, jezik, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno porijeklo, imovina rođenje ili drugi pravni položaj". Iste garancije propisuje i član 2. stav 2. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, kao i član II.A.2.(1.c) i d) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, kojim su precizirani principi jednakosti pred zakonom i zabrana svih vidova diskriminacije. Osporena odredba Zakona dovodi advokate u nepovoljniji položaj i u pogledu ostvarivanja zagarantiranog prava na rad, koje pravo je zagarantirano Općom deklaracijom o ljudskim pravima, gdje je u članu 23. stav 1. propisano: "Svako ima pravo na rad, na slobodan izbor zaposlenja, na pravične i povoljne uslove rada i na zaštitu od nezaposlenosti", a i u članu II.A.2. (1) l) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine se garantira puna sloboda na rad.

Međutim, osporenim odredbama čl. 69. do 73. Zakona o notarima osigurava se poseban ekskluzivitet, tako što se neopravdano vrlo široka lista pravnih poslova rezervira isključivo za djelovanje notara. To se naročito odnosi na osporeni član 73. Zakona, koji propisuje pravne poslove za koje je obavezna notarska obrada isprava, iako su, prema propisanim kvalifikacijama i moralnim osobinama i advokati jednako kompetentni za njihovo obavljanje, ali je osporenim članom 73. Zakona propisano da su pravni poslovi ništavi, ako isprave nisu notarski obrađene. Tako se praktično ograničava poslovna sposobnost fizičkih i pravnih lica, jer se izlažu suvišnim troškovima notarske obrade, što dovodi do apsurdnih situacija da se npr. advokati, koji su po Zakonu o advokaturi Federacije Bosne i Hercegovine ovlašteni da sastavljaju ugovore, testamente i druge isprave, moraju obratiti notarima ukoliko žele disponirati svojim pravima. U pogledu obavezne notarske obrade isprava u pogledu prometa nepokretnosti propisano je rješenje, koje se rijetko može sresti u komparativnom pravu. Još je drastičnija situacija sa obaveznom notarskom obradom osnivačkih ugovora i potvrđivanjem statuta privrednih društava. Banke i osiguravajuća društva su izložena dodatnim materijalnim troškovima, dok njihove pravne službe ostaju bez posla ili se pojavljuju samo kao supsidijarna podrška notarima, bez ikakvog pravnog učinka. Troškovi notarske obrade, prema važećoj Tarifi, se vežu za visinu osnivačkog kapitala firme, što je neprihvatljivo i apsurdno. Stoga se osporenim čl. 69. do 73. Zakona, kojim se utvrđuje isključiva nadležnost notara, povjeruje pravo advokata i drugih djelatnika na jednakost pred zakonom, na zabranu svake diskriminacije, na imovinu i na osnovne slobode, koja prava su zagarantirana

članom II.A.2. (1.c), d), k), i l) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, te brojnim međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima, navedenim u Aneksu na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine. Prenošenjem većine nadležnosti sa advokata na notare Federacija Bosne i Hercegovine je osporenim zakonskim rješenjima opravdano dovela u sumnju da je tim zakonskim rješenjima postignuta potrebna proporcionalnost između ograničavanja navedenih prava i legitimnog cilja Zakona. Temeljem izloženog, predloženo je da Ustavni sud Federacije donese presudu kojom će utvrditi da član 6. stav 2., član 27., te čl. 69. do 73. Zakona o notarima nisu u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine i da danom objavljivanja ove presude u "Službenim novinama Federacije BiH", prestaju da važe odredbe Zakona o notarima navedene u podnesenom zahtjevu.

4. Bitni navodi odgovora na zahtjev

Ustavni sud Federacije, dana 21.04.2010. godine, u skladu sa čl. 10. i 16., a u vezi sa članom 39. stav 1. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine pozvao je Predstavnički dom i Dom naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, da kao suprotna stranka u postupku, u roku 30 dana od dana prijema podneska, dostave odgovor na zahtjev podnosioca. Odgovor na zahtjev, u ostavljenom roku, dostavio je Predstavnički dom, dok se Dom naroda nije izjasnio.

U odgovoru Predstavničkog doma se navodi: "Cijenimo da je predmetni zahtjev za utvrđivanje ustavnosti u cijelosti neosnovan". Istakli su, da su zakone o notarima donijeli entiteti, Federacija Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 45/02), Republika Srpska ("Službeni glasnik RS", broj 86/04) i Brčko Distrikt ("Službeni glasnik Brčko Distrikta", broj 9/03).

Zakoni o notarima su u potpunosti usaglašeni na razini Bosne i Hercegovine, a prihvaćen je tzv. "latinski tip notarijata" koji je prisutan u 21. državi, članici Evropske unije. U Federaciji Bosne i Hercegovine notarska služba je počela sa radom 04. maja 2007. godine.

U Bosni i Hercegovini zakoni o notarima su pripremani dugo godina u sklopu kompletne reforme zakonodavstva i doneseni su kao reformski zakoni u cilju pristupa evropskim integracijama i na preporuku Vijeća Evrope da se u zemljama u tranziciji poveća stepen pravne sigurnosti i rastereti pravosuđe i javna uprava. S tim u vezi, donesen je Zakon o notarima koji predstavlja moderan evropski zakon.

Prilikom donošenja zakona, zakonodavac se opredijelio za rješenja koja će dovesti do postizanja legitimnih ciljeva koji su u općem interesu, kao što su: povećanje stepena pravne sigurnosti u oblasti prometa nekretninama i registraciji poslovnih subjekata, rasterećenje sudova i organa uprave, pouzdanje u javne registre nekretnina i poslovnih subjekata.

Svaka država može proglasiti javni interes i uesti određena ograničenja prava i sloboda, ako je to u interesu demokratskog društva i u funkciji ostvarivanja legitimnih ciljeva, što u članu 23. propisuje i Opća deklaracija o pravima čovjeka. Uvodeći notarsku službu, kao javnu službu, država je na nju prenijela javna ovlaštenja. I to se pokazalo opravdanim, jer za tri godine rada, notarska služba je ispunila naprijed naznačene legitime ciljeve u pogledu povećanja stepena pravne sigurnosti u oblasti prometa nekretninama i osnivanju, te registraciji poslovnih subjekata. Spriječen je rad na crno, a i mnoge druge kriminalne radnje u navedenim oblastima, dok je država legitimno naplatila porez i druge javne prihode.

Članom 2. Zakona o notarima propisano je: "Služba notara je javna služba koju obavljaju notari, koji su samostalni i nezavisni nosioci te službe" na koji način se odmah uočava suštinska razlika između notarske službe i advokatske djelatnosti.

Advokatska djelatnost nije uređena kao javna služba. Advokatura jeste samostalna i nezavisna djelatnost, koja pruža pravnu pomoć. Organizacija i rad iste se uređuje zakonom. Zakonom su određeni i poslovi koje obavljaju advokati u okviru te djelatnosti.

S druge strane, Zakonom o notarima je na notare prenijela dio javnopravnih ovlaštenja i propisala da je notar dužan da nezavisno i nepristrasno obavlja ovu djelatnost, te da mora podjednako voditi računa o interesima svih svojih stranaka u postupku notarske obrade isprava, pošto prema njima ima položaj "službenog lica", te u tom svojstvu notar osigurava i čuva dokaznu snagu i izvršnost notarski obrađenih isprava.

Stoga smatraju da ovakvim normiranjem nije povrijeđen ustav na štetu advokatske djelatnosti.

Podnosilac zahtjeva je u zahtjevu označio član 6. stav 2. i član 27. Zakona o notarima ali kroz obrazloženje podnesenog zahtjeva ne ukazuje u čemu se sastoji neusklađenost navedenih članova i sa kojim članovima Ustava Federacije Bosne i Hercegovine. Stoga smatraju da su navodi iz zahtjeva vezani za ove članove neosnovani iz razloga što je notarska služba na jednak način dostupna svih građanima, koji ispunjavaju zakonom propisane uslove. Nesporno je, da je zakonodavac propisujući uslove, propisao različite za advokatsku djelatnost i za notarsku službu, kao javnu službu, pri čemu je predvidio i strožije uslove za obavljanje notarske službe, jer notarska služba, kao javna služba je izuzeta od slobode pružanja usluga. Međutim, građanima je ostavljena sloboda izbora konkretnog notara, kao i konkretnog advokata. Mogućnost izbora između notara i advokata ne može ni postojati pošto su različiti domeni njihovog djelovanja. Neprihvatljiva je i tvrdnja iz zahtjeva za povredu slobode rada iz člana II.A.2.(1).1. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, jer ne postoji zagaranirano pravo na rad, koje pojmovno nije identično sa pojmom slobode rada. Sloboda rada u osnovi predstavlja slobodan izbor zanimanja i zaposlenja pod jednakim uslovima, dostupna radna mjesta i funkcije. Stoga, svaki advokat, koji ispunjava uslove za notara može se kandidirati za upražnjeno notarsko mjesto, pod jednakim uslovima koji se za to traže.

Nadalje, podnosilac zahtjeva navodi da je u čl. 69. do 73. Zakona o notarima, za notare osiguran još jedan ekskluzivitet, iako su i advokati, prema propisanim kvalifikacijama i moralnim osobinama jednako kompetentni za obavljanje tih poslova.

Članom 69. propisano je da notar, kao javni službenik, može vršiti tri vrste poslova i to: notarsku obradu isprava; izdavanje potvrda i ovjeru potpisa, rukoznaka i prepisa. Ove poslove, u predviđenoj formi javnih isprava nikada nisu obavljali advokati, radi čega isti nisu ni mogli biti od njih oduzeti.

Članom 73. Zakona o notarima je propisano da određeni pravni poslovi, navedeni u ovom članu, za svoju valjanost zahtijevaju notarsku obradu isprava jer u protivnom u nedostatku toga se smatraju ništavim. Međutim u stavu 5. ovoga člana je predviđeno da je ova uslovljenost obavezne notarske obrade isprava vrijedi ograničenog trajanja, toliko dugo dok ne bude zamijenjena posebnom regulativom o obavezi notarske obrade isprava, koje ih izričito u cijelosti ili u dijelovima stavlja van snage. Mora se istaći da je navedenim članom obuhvaćen samo mali broj pravnih poslova za koje se zakonodavac opredijelio da budu u toj formi, što opet ne isključuje mogućnost advokatima da učestvuju u pripremi tih akata za notarsku obradu ili ovjeru isprava ili eventualno zastupanje stranaka pred notarima.

Stoga smatramo, da osporene odredbe člana 69. do 73. Zakona o notarima nisu u suprotnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine jer je u prvom redu normiranje ovih odnosa isključiva stvar cjelishodne procjene zakonodavca radi značaja ovih pravnih poslova, obzirom na činjenicu da notarske isprave vrijede kao javne isprave i kao takve imaju punu dokaznu snagu

javne isprave, te izvršne isprave u nivou sudskih nagodbi stranaka.

Izjašnjavajući se na navode zahtjeva za ocjenu usklađenosti osporenih članova Zakona o notarima sa Zakonom o advokaturi, na koje ukazuje podnosilac zakona, pitanje ocjene eventualne nesaglasnosti ne može biti u nadležnosti Ustavnog suda, jer se radi o propisima iste pravne snage, usvojene od strane istoga donosioca – Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine. Stoga to pitanje smatramo isključivo kao stvar zakonodavne politike, jer je pravo zakonodavca da odredi koje će poslove dati u nadležnost advokatima, a koje notarima. Uostalom, ni advokati, kao ni notarijat nisu ustavne kategorije i nema niti jedne odredbe Ustava Federacije Bosne i Hercegovine koja spominje bilo advokate, bilo notare.

Također smatraju, suprotno zahtjevu podnosioca da se Zakonom o notarima ne povrjeđuje pravo na imovinu advokata. Pravo na imovinu regulisano je članom 1. Protokola 1. uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i sloboda. Međutim, ukoliko je uopće i došlo do ograničenja osnovnih prava advokata, odnosno njihovih prava na imovinu, to ograničenje je propisano zakonom i to u javnom interesu. Javni interes se ogleda u tome što notari pružajući usluge kao nezavisni, savjetuju i poučavaju stranke, naročito slabije, ukazujući im pri tome na pravne posljedice posla koji zaključuju. Na taj način djelovanje notara doprinosi pravnoj sigurnosti, efikasnijoj zaštiti i boljoj realizaciji prava jer notar podjednako zastupa interese obiju stranaka.

S tim u vezi, smatraju, da nema povreda odredaba o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda koje bi se odnosile na zaštitu imovine. U prilog tome ističu da advokati nisu imali isključivu nadležnost u sastavljanju isprava, a evidentno je da su u veoma malom postotku sačinjavali takve isprave. S druge strane, prihodi advokata u Federaciji Bosne i Hercegovine se nisu smanjili sa početkom rada notara, već su i povećani prema službenim podacima Poreznih ispostava Sarajeva, Mostara, Zenice, Tuzle, Travrnika, Livna i sl.

Nadalje, u zahtjevu se iznose i tvrdnje u pogledu neusklađenosti Zakona o notarima sa evropskim pravom, odnosno potrebe usklađivanja sa evropskim pravom. Smatramo da niti jedna tvrdnja iz zahtjeva u pogledu evropskog prava ne može izdržati kritiku.

Predlažu, iz svih naprijed navedenih razloga, Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine da zahtjev za ocjenu ustavnosti navedenih odredaba Zakona o notarima odbije kao neosnovan, te da utvrdi da osporene odredbe Zakona nisu u suprotnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

U potvrdu tih navoda još ističu da Ustavni sud Republike Srpske nije prihvatio inicijativu za pokretanje postupka za ocjenjivanje člana 68. Zakona o notarima Republike Srpske, kao ni Ustavni sud Republike Makedonije, za ocjenu člana 16. stav 1. tačka b) Zakona o notarima Republike Makedonije, a ti članovi su identični sa ovdje osporavanim članom 73. Zakona.

Uz odgovor na zahtjev podnosioca, Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine je dostavio i podnesak prof. dr. Melihe Povlakić (u daljem tekstu: Podnesak prof. dr. Povlakić), kao sastavni dio Odgovora na zahtjev. Uz svoj podnesak prof. dr. Povlakić je dostavila i podnesak Predsjednika Savezne notarske komore Njemačke dr. Tilman Gottea.

U podnesku prof. dr. Povlakić se nastavlja elaboriranje o podnesenom zahtjevu, ističući da je u cijelosti neosnovan i nedovoljno argumentiran, te se posebna pažnja posvećuje osporenim članovima Zakona. U vezi sa osporavanjem člana 6. stav 2. Zakona se navodi, da u zahtjevu podnosioca nije dano obrazloženje sa kojom odredbom Ustava Federacije Bosne i Hercegovine proturiječi ovaj osporeni član Zakona, nego je samo u fusnoti 5. naveden ovaj osporeni član Zakona, i ako je u članu

13. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine propisano da Sud odlučuje u granicama zahtjeva. Vežano za osporavanje člana 27. Zakona se ističe, da je od strane podnosioca zahtjeva naveden niz činjenica, ali niti jedna ne ukazuje na konkretnu povredu Ustava Federacije Bosne i Hercegovine.

U pogledu navoda zahtjeva za osporavanjem čl. 69. do 73. istaknuto je da je Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine dao valjane argumente zašto smatra da osporeni članovi Zakona nisu u suprotnosti sa Ustavom Federacije. Prof. dr. Povelakić, samo naglašava da neki od navedenih poslova u zahtjevu, advokati nikada nisu ni obavljali. Nema ni povrede prava na imovinu advokata, jer, prema ustaljenoj praksi Evropskog suda, štiti se samo pravo na postojeću imovinu a nema garancije za stjecanje imovine. Pogrešno se u zahtjevu navodi da je Parlament Federacije Bosne i Hercegovine trebao prilikom donošenja navedenog Zakona "utvrditi javni interes kako bi ograničenje prava na imovinu bilo legalno". Zaboravljeno je navesti, da član 1. Protokola 1. dopušta ograničenje individualnog prava na imovinu, ali u zakonom propisanom postupku i uz utvrđivanje javnog interesa, što ne znači da zakonodavac ne mora voditi računa da donesenim aktom ne povrijedi ustavom garantirana prava. Na osnovu iznesenog, pledira se da Ustavni sud Federacije donese odluku kojom utvrđuje da osporeni članovi Zakona nisu u suprotnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

5. Javna rasprava

U ovom predmetu Ustavni sud Federacije zakazao je javnu raspravu za dan 21.12.2010. godine, koja je iz procesnih razloga odložena na neodređeno vrijeme. Javna rasprava je ponovno zakazana za dan 14.10.2015. godine, a pozvane su stranke u predmetu, te predstavnici Advokatske komore Federacije Bosne i Hercegovine i predstavnici Notarske komore Federacije Bosne i Hercegovine.

Na javnu raspravu odazvali su se punomoćnici podnosioca zahtjeva.

Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine na javnoj raspravi također su zastupali punomoćnici.

Ispred Advokatske komore Federacije Bosne i Hercegovine na javnu raspravu niko nije pristupio, a Notarsku komoru Federacije Bosne i Hercegovine zastupao je predsjednik Notarske komore Federacije Bosne i Hercegovine.

Punomoćnici podnosioca zahtjeva u cijelosti su ostali kod navoda iz zahtjeva, izjasnili se na navode Odgovora na zahtjev Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine i predali pismeni podnesak, kao sažetak usmenih navoda na javnoj raspravi.

Punomoćnici Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine su također ostali u cijelosti kod navoda Odgovora na zahtjev, pri čemu su poseban osvrt istakli na notarijat i notare u Evropi i u okruženje kao i na stanje u Bosni i Hercegovini, te na pojedinačno osporene članove Zakona o notarima, ukazujući na sličnosti i razlike u zanimanjima advokata i notara te na odražaj rada notara na materijalne efekte advokata. Predstavnik Notarske komore Federacije Bosne i Hercegovine se također izjasnio na zahtjev podnosioca, koji se u većini izlaganja podudara sa navodima punomoćnika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine. U završetku svojih izlaganja pledirali su da Ustavni sud Federacije donese odluku kojom će utvrditi da osporeni članovi Zakona nisu u suprotnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine

6. Relevantni propisi za donošenje odluke Ustavnog suda Federacije

6.1. Ustav Federacije Bosne i Hercegovine

Član II.A.2.

Federacija će osigurati primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda utvrđenih u aktima navedenim u Aneksu. Posebno:

- (1) Sva lica unutar teritorija Federacije uživaju sljedeća prava:
 - a) (...),
 - c) na jednakost pred zakonom;
 - d) zabranu svake diskriminacije na osnovu rase, boje kože, spola, jezika, vjere ili uvjerenja, političkih i drugih stavova, nacionalnog ili socijalnog porijekla,
- (...).
- l) na osnovne slobode:....., slobodu na rad; (...).
- (2) Svi građani uživaju sljedeća prava:
 - a) (...),
 - b) politička prava: (...); da imaju jednak pristup javnim službama; (...).

Član VII.3.

Međunarodni ugovori i drugi sporazumi koji su na snazi u Federaciji, te opća pravila međunarodnog prava čine dio zakonodavstva Federacije. U slučaju nesuglasja međunarodnog ugovora i zakonodavstva, preovladava međunarodni ugovor.

6.2. Dodatak Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine

6.2.1. Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima iz 1948. godine

Član 2.

"Svskom pripadaju sva prava i slobode navedene u ovoj Deklaraciji bez ikakvih razlika u pogledu rase, pola, jezika, vjeroispovijesti, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, imovine, rođenja ili drugih okolnosti. Dalje ne smije se činiti (...).

Član 23.

1. Svako ima pravo na rad, na slobodan izbor zaposlenja, na pravične i povoljne uslove rada i na zaštitu od nezaposlenosti".

(...)

Član 29.

1. (...)
2. U vršenju svojih prava i sloboda svako se može podvrgnuti samo onim ograničenjima koja su predviđena zakonom isključivo u cilju osiguranja potrebnog priznanja i poštovanja prava i sloboda drugih, kao i zadovoljenja pravičnih zahtjeva morala, javnog poretka i općeg blagostanja u demokratskom društvu.
3. Ova prava i slobode se ni u kom slučaju ne mogu ostvarivati protivno ciljevima i principima Ujedinjenih nacija.

Član 30.

Nijedna odredba ove Deklaracije ne može se tumačiti kao pravo za ma koju državu, grupu ili lice da obavlja bilo koju djelatnost ili da vrši bilo kakvu radnju usmjerenu na rušenje prava i sloboda koji su u njoj sadržani.

6.2.2. Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 14.

Zabrana diskriminacije

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su

spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.(...).

Član 17.

Zabrana zloupotrebe prava

Ništa u ovoj konvenciji ne može se tumačiti tako da podrazumijeva pravo bilo koje države, grupe ili lica da se upuste u neku djelatnost ili izvrše neki čin koji je usmjeren na poništavanje bilo kog od navedenih prava i sloboda ili na njihovo ograničavanje u većoj mjeri od one koja je predviđena Konvencijom.

Protokol broj 12. uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 1.

1. Uživavanje svih prava utvrđenih zakonom osigurano je bez diskriminacije po bilo kojem osnovu, kao što je pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovinsko stanje, rođenje ili drugi status.
2. Nikog nijedan organ vlasti ne smije diskriminirati ni po kojem osnovu, kao što je navedeno u stavu 1."

6.2.3. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima

Član 25.

Svaki građanin treba da ima pravo i mogućnost da bez ikakvih razlika navedenih u članu 2. i bez nerazumnih ograničenja:

- a) (...);
- b) ima pristup javnim službama svoje zemlje uz opće uslove jednakosti.

6.2.4. Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima

Član 2.

1. Svaka država članica ovog pakta obavezuje se da i pojedinačno i putem međunarodne pomoći i saradnje, naročito na ekonomskom i tehničkom polju, a koristeći u najvećoj mogućoj mjeri svoje raspoložive izvore preuzima korake kako bi se postepeno postiglo puno ostvarivanje prava priznatih u ovom paktu svim odgovarajućim sredstvima, posebno uključujući donošenje zakonodavnih mjera.
2. Države članice ovog pakta obavezuju se da garantiraju da će sva prava koja su u njemu formulisana biti ostvarivana bez ikakve diskriminacije zasnovane na rasi, boji, spolu, jeziku, političkom ili kakvom drugom mišljenju, nacionalnom ili socijalnom porijeklu, imovinskom stanju, rođenju ili kakvoj drugoj okolnosti.
3. (...).

Član 5.

1. Nijedna odredba ovog pakta ne može se tumačiti kao da sadrži bilo kakvo pravo za neku državu, grupaciju ili pojedinca da obavlja neku djelatnost ili da vrši neki akt u cilju rušenja prava ili slobode priznate ovim paktom ili da zavode veća ograničenja od onih predviđenih ovim paktom.
2. Ne priznaje se nikakvo ograničenje ili odstupanje od osnovnih prava čovjeka koja su priznata ili važe u svakoj zemlji prema zakonima, konvencijama, propisima ili običajima, pod izgovorom da ih ovaj pakt ne priznaje ili ih priznaje u manjoj mjeri.

Član 6.

1. Države članice ovog pakta priznaju pravo na rad, koje obuhvaća pravo koje ima svako lice na mogućnost zarađivanja kroz slobodno izabran ili prihvaćen rad, i preduzimaju odgovarajuće mjere za očuvanje ovog prava.
2. (...).

Član 7.

Države članice ovog pakta priznaju pravo koje ima svako lice da se koristi pravičnim i povoljnim uslovima za rad koji naročito osiguravaju:

- (a) (...);
- (b) (...);
- (c) istu mogućnost za sve da napreduju u svom radu u višu odgovarajuću kategoriju, vodeći računa jedino o navršenim godinama službe i sposobnostima;
- (d) (...).

6.3. Zakon o pravosudnom ispit

("Službene novine Federacije BiH", broj 2/95, 35/98 i 29/03)

Član 1.

"Pravosudni ispit (daljem tekstu: ispit) je stručni ispit koji polažu diplomirani pravnici radi stjecanja uslova za obavljanje poslova i zadataka čije je vršenje uslovljeno pravosudnim ispitom.

Član 2.

Ispit mogu da polažu lica koja su kao diplomirani pravnici radili najmanje dvije godine na pravnim poslovima.

Pod uslovom iz stava 1. ovoga člana ispit mogu da polažu i pripravnici volonteri.

Član 4.

Na ispitu se provjerava sposobnost kandidata za samostalno obavljanje poslova i zadataka iz člana 1. ovoga zakona.

Ispit se polaže pismeno i usmeno.

Pismeni dio ispita polaže se iz krivičnog prava i iz građanskog prava, ili porodičnog ili radnog prava.

Usmeni dio ispita polaže se iz:

- 1) kaznenog prava (materijalno i procesno);
- 2) građanskog prava (materijalno i procesno)
- 3) porodičnog prava;
- 4) privrednog prava;
- 5) upravnog prava;
- 6) radnog prava i
- 7) ustavnog sistema i organizacije pravosuđa.

6.4. Zakon o notarima

("Službene novine Federacije BiH", broj 45/02)

Član 1.

Cilj zakona

Ovim zakonom uređuje se organizacija, ovlaštenja, način rada, notarski ispit, kao i druga pitanja od značaja za rad notara na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija).

Član 2.

Javna služba

Služba notara je javna služba koju obavljaju notari, koji su samostalni i nezavisni nosioci te službe.

Član 3.

Notar obavlja službu notara profesionalno i isključivo kao zanimanje tokom vremena za koje je imenovan, u skladu sa ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona.

Notar može svoju službu vršiti do navršenih 70 godina života, ukoliko ne nastupe razlozi za prijevremeni prestanak službe prema članu 31. stav 1. tač.1. i 3. do 6. ili razrješenje prema članu 32. ovog zakona.

Član 5.

Uslovi za pristup notarskom ispitu

Svako lice koja ispunjava uslove za obavljanje službe notara iz člana 26. ovoga zakona, može kod Federalnog ministarstva pravde podnijeti zahtjev za pristup polaganju notarskog ispita. (.....).

Član 6.

Uslovi za pristupanje polaganju notarskog ispita

Za vrijeme prelaznog perioda od osam godina nakon stupanja na snagu ovog zakona, polaganju notarskog ispita može pristupiti lice, koje je nakon položenog pravosudnog ispita, u smislu člana 26. stav 4. ovoga zakona, radilo najmanje pet godina na pravnim poslovima, kao i lice koje ispunjava pretpostavke iz stava 2. ovoga člana.

Nakon isteka prelaznog perioda iz stava 1. ovoga člana, polaganju notarskog ispita može pristupiti samo lice, koje je najmanje tri godine provelo na radu kao notarski pomoćnik u smislu člana 42. stav 1. ovoga zakona.

(...).

Član 7.

Pohađanje pripremnog seminara

Uslovi za pristupanje polaganju notarskog ispita predstavlja i obaveza pohađanja pripremnog seminara kandidata, u skladu sa članom 132. ovoga zakona.

Član 8.

Pismeni i usmeni dio ispita

Notarski ispit se polaže pismeno i usmeno.

Sadržaj usmenog i pismenog dijela ispita mora odgovarati programu seminara iz člana 132. ovoga zakona, za pripremu kandidata za polaganje notarskog ispita.

Član 9.

Predmet pismenog dijela ispita

Pismeni dio ispita sastoji se od tri ispitna zadatka koji se radi po četiri sata.

Ispitnim zadacima se provjerava da li su kandidati u stanju sačinjavati notarske isprave u sljedećim pravnim oblastima:

1. obligaciono i stvarno pravo;
2. porodično i nasljedno pravo;
3. privredno pravo i
4. izvršno pravo.

Član 10.

Predmet usmenog dijela ispita

Usmeni dio ispita polaže se u jednom danu i to iz sljedećih predmeta:

1. propisi o službi notara;
2. propisi o zemljišno-knjižnom postupku;
3. propisi o upisu pravnih lica u sudski registar i privredno pravo;
4. nasljedno pravo, porodično pravo, obligaciono i stvarno pravo, ali samo u dijelu u kojem je od značaja za djelatnost notara, i
5. izvršno pravo.

Član 27.

Službeno sjedište notara i broj notara

Na prijedlog rukovodioca kantonalnog organa uprave nadležnog za poslove uprave i pravosuđa (u daljem tekstu: kantonalni organ uprave), vlada kantona određuje broj potrebnih notara za područje kantona, kao i njihovo službeno sjedište.

Službeno sjedište notara je općina ili grad koje odredi vlada kantona.

Nakon formiranja Notarske komore Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Notarska komora) prilikom određivanja broja notarskih mjesta kao i prilikom utvrđivanja službenih sjedišta pribavlja se mišljenje notarske komore.

Broj notara određuje se prema broju stanovnika koji žive na području kantona, pri čemu se po pravilu na 20.000 stanovnika treba otvoriti jedno notarsko mjesto, uzimajući u obzir i godišnji broj isprava koje se notarski obrade.

Dvije ili tri općine koje imaju manji broj stanovnika od broja koji je utvrđen u stavu 4. ovoga člana, mogu imati jednog notara.

IV - Nadležnost notara**Član 69.**

Poslovi notara

Notar je nadležan da preduzima notarsku obradu isprava, izdaje potvrde, kao i da ovjerava potpise, rukopise i prijepise.

Notar može obavljati ostale poslove koji su mu prema ovom zakonu dopušteni.

Član 70.

Notarska obrada isprave

Notarska obrada isprave znači da je isprava u cijelosti sačinjena od strane notara, u skladu sa odredbama člana 74. do 89. ovog zakona i time dokazuje u ispravi zapisane izjave, koje su stranke dale pred notarom i koje su svojim potpisom odobrile.

Član 71.

Ovjera i potvrda

Ovjera i potvrda znači da je isprava sačinjena u skladu sa odredbama člana 92. do 101. ovog zakona.

Član 72.

Nalog suda ili organa vlasti

Sud ili drugi organ vlasti mogu notar, uz njegovu saglasnost povjeriti vršenje i drugih poslova, koji su u saglasnosti sa njegovom djelatnošću. Tu spadaju naročito:

1. popis i pečačenje ostavinske imovine i stečajne mase;
2. procjene i javne prodaje (licitacije) pokretnih stvari i nekretnina u vanparničnom procjene postupku, osobito dobrovoljne prodaje,
3. razdioba prodajne cijene u izvršnom postupku.

V - Obaveza notarske obrade isprava**Član 73.**

Pravni poslovi za koje je obavezna notarska obrada isprava

Pravni poslovi koji za svoju pravnu valjanost zahtijevaju notarsku obradu isprava odnose se na:

1. Pravne poslove o regulisanju imovinskih odnosa između bračnih drugova, kao i između lica koja žive u vanbračnoj životnoj zajednici,
2. raspolaganje imovinom maloljetnih i poslovno nesposobnih lica,
3. pravne poslove kojim se obećava neka činidba kao poklon, s tim što se nedostatak notarske forme, u ovom slučaju, nadomješta izvršenjem obećane činidbe;
4. pravne poslove, čiji je predmet prijenos ili stjecanje vlasništva ili drugih stvarnih prava na nekretninama,
5. osnivačka akta privrednih društava i utvrđivanje njihovih statuta, kao i svaka promjena statuta.

Pravni poslovi za koje, protivno stavu 1. ovoga člana, nisu sačinjene notarski obrađene isprave, ništavni su.

Nezavisno od odredbe stava 1. ovoga člana, obaveze notarske obrade isprava mogu biti predviđene i u drugim zakonima.

Stranke imaju pravo zahtijevati notarsku obradu isprava i za druge pravne poslove, koji nisu predviđeni u stavu 1. ili 3. ovoga člana.

Odredbe ovog člana vrijede samo tako dugo dok ne budu zamijenjene posebnom regulativom o obavezi notarske obrade isprava, koje ih izričito u cjelini ili u dijelovima stavlja van snage.

Član 127.

Nagrada za rad i naknada troškova

Notari imaju pravo na nagradu za svoj rad i naknadu troškova u vezi sa obavljenim radom, u skladu sa tarifom o naknadama i nagradama.

Tarifu o nagradama i naknadama notara utvrđuje Federalno ministarstvo, na prijedlog Notarske komore.

Član 128.

Dospjelog nagrade i naknade troškova

Plaćanje nagrade za rad i naknade troškova notaru vrši se odmah po obavljenom poslu, a notar može tražiti da stranka plati primijereni iznos predujma u momentu preuzimanja posla.

Notar je obavezan stranci izdati potvrdu o plaćenju nagradi i troškovima.

Član 129.

Solidarna odgovornost

Ako je više stranaka učestvovalo u zaključenju pravnog posla pred notarom, ili je notar izvršio jednu radnju za više stranaka, sve te stranke solidarno dužuju nagradu i troškove notaru, ako stranke drugačije ne dogovore.

6.5. Zakon o advokaturi

("Službene novine Federacije BiH", broj 40/02)

Član 1.

Ovim zakonom se uređuje organizacija i položaj advokata koji osigurava pružanje stručne pravne pomoći fizičkim i pravnim licima u ostvarivanju i zaštiti njihovih prava, obaveza i pravnih interesa.

Član 2.

Advokatura je nezavisna, profesionalna djelatnost koja se organizira i funkcionira u skladu sa ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu zakona.

Samostalnost advokature ostvaruje se posebno:

- 1) Nezavisnim vršenjem usluga pravne pomoći;
- 2) Pravom stranke na slobodan izbor advokata;
- 3) Organiziranjem advokata u advokatsku komoru kao nezavisnu i samoupravnu organizaciju sa obavezanim članstvom;
- 4) Donošenjem Statuta kojim se reguliše rad advokatske komore i njenih organa;
- 5) Donošenjem Kodeksa advokatske etike;
- 6) Odlučivanjem o pravu na obavljanje advokatske djelatnosti, privremenoj zabrani i prestanku obavljanja djelatnosti;
- 7) Odlučivanjem o oblicima saradnje sa Advokatskom komorom Republike Srpske i advokatskim komorama stranih država, međudržavnim i međunarodnim udruženjima advokata; i,
- 8) Odlučivanjem o oblicima saradnje sa drugim vrstama međudržavnih i međunarodnih institucija, organizacija i udruženja.

Član 3.

Advokatska djelatnost, između ostaloga obuhvata:

- 1) Davanje pravnih savjeta;
- 2) Sastavljanje različitih podnesaka (zahtjevi, tužbe, predstavke, molbe, žalbe i dr.)
- 3) Sastavljanje raznih isprava (ugovori, testamenti, i dr.)
- 4) Zastupanje stranaka u svim parničnim, upravnim, i ostalim postupcima pred svim redovnim i drugim sudovima, drugim državnim organima, arbitražama te pravnim licima;
- 5) Obranu i zastupanje okrivljenog u kaznenom, prekršajnom i drugim postupcima u kojim se odlučuje o odgovornosti fizičkih i pravnih lica; i

- 6) Pružanje drugih oblika pravne pomoći fizičkim i pravnim licima kako bi se zaštitila njihova prava i interesi.

Advokatsku djelatnost, kao profesionalnu djelatnost, vrše advokati kao pojedinci. Advokati u svrhu zajedničkog vršenja profesije mogu formirati zajednički advokatski ured ili advokatsko društvo.

Član 4.

Advokat ne smije obavljati djelatnosti koje su nespojive sa ugledom i nezavisnošću advokatske djelatnosti.

Član 5.

Advokati su dužni da pružaju pravnu pomoć savjesno i stručno, u skladu sa Ustavom, zakonu i drugim propisima, kao i Statutom i drugim aktima Federalne advokatske komore, te Kodeksom advokatske etike.

U pravilu, advokat je obavezan čuvati kao advokatsku tajnu sve što mu je stranka povjerila, izuzev (...).

Član 6.

Advokat je nezavisan u svom radu.

Advokat ima pravo i dužnost, da u okviru zakona i u okviru ovlaštenja dobijenih od stranke, preduzima sve radnje u svim pravnim poslovima koje su po njegovoj ocjeni u interesu stranke kojoj pruža pravnu pomoć.

Član 7.

Svaka stranka ima pravo slobodnog izbora advokata koji je ovlašten da obavlja advokatsku djelatnost u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija) u skladu sa ovim zakonom.

(...).

Član 8.

Pružanje pravne pomoći mogu, pod uslovima utvrđenim ovim zakonom, vršiti jedino advokati i advokatski pripravnici, osim ako drugim zakonima nije drugačije određeno.

III - Uslovi za vršenje advokatske djelatnosti

Član 18.

Pravo na upis u Imenik advokata Federalne advokatske komore ima lice koje, ukoliko nije drugačije određeno zakonom, ispunjava sljedeće uslove:

- 1) da je državljanin Bosne i Hercegovine;
- 2) da je diplomirao na jednom od pravnih fakulteta u Bosni i Hercegovini ili da je diplomirao nabilo kojem pravnom fakultetu u bivšoj SFRJ do 22. maja 1992. godine, a ako je diplomirao na Pravnom fakultetu druge države, ovaj uslov stječe nakon nostrificiranja diplome od nadležnog federalnog organa uprave;
- 3) da ima položen pravosudni ispit u Bosni i Hercegovini ili bivšoj SFRJ do 22. maja 1992. godine, a ako je pravosudni ispit položio u drugoj državi, ovaj uslov stječe nakon priznanja toga ispita od strane nadležnog ministarstva Federacije BiH;
- 4) da je nakon diplomiranja na pravnom fakultetu stekao najmanje četiri godine radnog iskustva na pravnim poslovima u advokaturi, sudu, tužilaštvu ili na pravnim poslovima u upravnim ili drugim državnim organima ili pravnim licima;
- 5) nije osuđivan na kaznu zatvora za djela protiv uređenja i sigurnosti, za kaznena djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava, protiv službene ili druge odgovorne dužnosti ili za drugo kazneno djelo izvršeno iz koristoljublja ili drugih niskih pobuda, osim ako je proteklo pet godina od izdržane, oprostene ili zastarjele kazne;
- 6) da nije u radnom odnosu a licu koje se nalazi u radnom odnosu danom upisa u Imenik advokata

- prestaje radni odnos, osim u slučaju zaposlenja u advokatskom društvu;
- 7) da pokaže zadovoljavajuće znanje pred Ispitnom komisijom iz poznavanja Zakona o advokaturi, statuta, Kodeksa advokatske etike i poznavanje drugih akata Federalne advokatske komore, i
 - 8) da je dostojan obavljanja advokatske djelatnosti. Ranije ponašanje i postupci moraju ukazivati da će to lice savjesno obavljati advokatsku djelatnost.

Član 19.

Pravo na obavljanje advokatske djelatnosti stiče se momentom upisa u Imenik advokata koji se vodi kod Federalne advokatske komore i davanjem svečane izjave. Imenik advokata je javna knjiga, a nijedan državni ili drugi organ ne može dati odobrenje za obavljanje poslova iz člana 3. ovog zakona bilo kao osnovno ili kao dopunsko zanimanje, osim ako drugačije nije određeno zakonom.

(...)

Advokatske nagrade i naknade

Član 31.

Tarifa o nagradama i naknadi troškova za rad advokata (u daljem tekstu: Tarifa) određuje nagrade za rad i troškove nastale vršenjem advokatske djelatnosti kao i primjenu i stupanje na snagu ove tarife.

Skupština Federalne advokatske komore predlaže Tarifu koju odobrava Federalno ministarstvo pravde nakon konsultacija sa ostalim relevantnim ministarstvima. Tarifa se objavljuje u "Službenim novinama Federacije BiH."

Advokat ima pravo da zahtijeva i da primi nagradu za izvršeni rad i nadoknadu troškova nastalih u vezi sa radom, u skladu sa odredbama Tarife.

(...)

Advokatske kancelarije

Član 33.

Advokat može imati samo jednu advokatsku kancelariju na području Federacije.

Sjedište advokatske kancelarije je u mjestu na području regionalne advokatske komore kod koje je advokat upisan u Imenik advokata.

(...)

Advokatski pripravnici

Član 50.

Advokatski pripravnik se osposobljava za samostalno obavljanje advokatske djelatnosti i stručno osposobljava radi polaganja pravosudnog ispita, radom na pravnim poslovima u advokatskoj kancelariji, zajedničkoj advokatskoj kancelariji ili advokatskom društvu.

Advokatski pripravnik ima advokata-principala koji je upisan u Imenik advokata i koji obavlja advokatsku djelatnost duže od pet godine.

7. Činjenično stanje i stav Suda

Nakon analize zahtjeva podnosioca, odgovora na zahtjev Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, te nakon održane javne rasprave 14.10. 2015. godine, Ustavni sud Federacije zaključio je: da podnosilac zahtjeva smatra da član 6. stav 2., član 27. i članovi 69. do 73. Zakona o notarima, nisu u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine i Aneksom Ustava Federacije Bosne i Hercegovine-Instrumenti za zaštitu ljudskih prava koji imaju pravnu snagu ustavnih odredaba, dok je protivna strana-Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, ostao kod stanovišta da osporenim članovima Zakona o notarima nisu povrijeđene relevantne odredbe Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno, da su osporeni članovi Zakona u saglasnosti sa Ustavom Federacije

Bosne i Hercegovine i Aneksom Ustava Federacije Bosne i Hercegovine.

Ustavni sud Federacije konstatuje da se osporenim odredbama i to: članom 6. Zakona o notarima, propisuju uslovi za pristupanje polaganju notarskog ispita, članom 27. Zakona, propisuju se službeno sjedište notara i broj notara, dok se čl. 69. do 72. Zakona, propisuju nadležnost notara, a članom 73. Zakona, pravni poslovi za koje je obavezna notarska obrada isprava.

Ocjenjujući osnovanost navoda podnosioca zahtjeva, kao i navode protivne strane, Ustavni sud Federacije pošao je od člana II.A.2.(1). c), d), i l) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, kojim je propisano da će: "Federacija osigurati primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda utvrđenih u aktima navedenim u Aneksu". Posebno, (1) Sva lica unutar teritorija Federacije uživaju sljedeća prava na: (...). c) jednakost pred zakonom; d) zabranu svake diskriminacije; (...), k) l) osnovne slobode: (...), slobodu na rad" (...); (2) Svi građani uživaju: a)(...), b) politička prava: (...) da imaju jednak pristup javnim službama; pri čemu se također, imaju u vidu i međunarodni ugovori i drugi međunarodni sporazumi, koji su na snazi u odnosu na Federaciju, i opća pravila međunarodnog prava, koji su prema Odjeljku VII. členu 3. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, sastavni dio zakonodavstva Federacije Bosne i Hercegovine, a prema kojem, u slučaju bilo koje nesaglasnosti između međunarodnih ugovora i zakonodavstva, prevagu imaju međunarodni ugovori. S tim u vezi, Ustavni sud Federacije uzeo je u obzir član 2., član 23. stav 1. a posebno član 29. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, prema kojima svakom pripadaju sva prava i slobode utvrđene u ovoj Deklaraciji, odnosno, da svako ima pravo na rad, te da u vršenju svojih prava i sloboda svako se može podvrgnuti samo onim ograničenjima koja su propisana zakonom isključivo u cilju obezbjeđenja potrebnog priznanja i poštovanja prava i sloboda drugih, kao i zadovoljavanja pravičnih zahtjeva morala, javnog poretka i općeg blagostanja u demokratskom društvu. Ista takva prava sadržana su i u Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima, a uživanje prava i sloboda predviđenih Konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojem osnovu, uključujući i zabranu zloupotrebe prava od bilo koga, uključujući i bilo koju državu, u većoj mjeri od one koja je predviđena Konvencijom. Pri tome, Ustavni sud Federacije posebno uzima u obzir relevantne odredbe Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, prema kojima svaki građanin treba da ima pravo i mogućnost da bez ikakvih razlika, navedenih u članu 2. i bez nerazumnih ograničenja, ima pristup javnim službama svoje zemlje uz opće uslove jednakosti, odnosno, odredbe Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, prema kojim države članice ovog pakta obavezuju se da garantuju da će sva prava koja su u njemu formulisana biti ostvarivana bez ikakve diskriminacije ili kakvoj drugoj okolnosti (član 2. stav 2.), da ni jedna odredba ovog Pakta ne može se tumačiti kao da sadrži bilo kakvo pravo za neku državu, grupaciju ili pojedinca da obavlja neku djelatnost ili da vrši neki akt u cilju nepriznavanja prava ili slobode, priznate ovim paktom ili da zavode veća ograničenja od predviđenih ovim paktom, kao i da se ne priznaje nikakvo ograničenje ili odstupanje od osnovnih prava čovjeka koja su priznata ili važe u svakoj zemlji prema zakonima, konvencijama, propisima ili običajima, pod izgovorom da ih ovaj pakt ne priznaje ili ih priznaje u manjoj mjeri (član 5.) odnosno, države članice ovog pakta priznaju pravo na rad, koje obuhvata pravo koje ima svako lice na mogućnost zarađivanja kroz slobodno izabran ili prihvaćen rad, i preduzimaju odgovarajuće mjere za očuvanje ovog prava (član 6. stav 1.) odnosno, da države članice ovog pakta priznaju pravo koje ima svako lice da se koristi pravičnim i povoljnim uslovima za rad koji naročito osiguravaju

istu mogućnost za sve da napreduju u svom radu u višu odgovarajuću kategoriju, vodeći računa jedino o navršenim godinama službe i sposobnostima (član 7.).

Cijeneći osporeni član 6. stav 2. Zakona, u svjetlu navedenih odredbi Ustava Federacije Bosne i Hercegovine i međunarodnih ugovora i drugih međunarodnih sporazuma, koji su sadržani u Aneksu Ustava Federacije Bosne i Hercegovine i predstavljaju instrumente za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda a imaju pravnu snagu ustavnih odredaba, Ustavni sud Federacije je izveo zaključak da osporeni član 6. stav 1. Zakona, u dijelu koji glasi: "kao i lice koje ispunjava pretpostavke iz stava 2. ovog člana", kojim se propisuju uslovi za pristupanje polaganju notarskog ispita za vrijeme prijelaznog perioda od osam godina nakon stupanja na snagu ovog zakona, kao i stav 2. osporenog člana 6. Zakona, koji glasi: "Nakon isteka prelaznog perioda iz stava 1. ovog člana, polaganju notarskog ispita može pristupiti samo lice, koje je najmanje tri godine provelo na radu kao notarski pomoćnik u smislu člana 42. stav 1. ovog zakona", nije u saglasnosti sa citiranim odredbama Ustava Federacije Bosne i Hercegovine i međunarodnim sporazumima sadržanim u Aneksu Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, iz razloga što se osporenim članom 6. stav 1. Zakona, u citiranom dijelu, kao i stavom 2. istog člana, propisuju uslovi za polaganje notarskog ispita koje mogu ispuniti samo određene kategorije lica koja ispunjavaju uslove propisane članom 42. stav 1. Zakona o notarima, a koje se odnose na položaj notarskog pomoćnika. Dakle, samo lica koja obavljaju posao notarskog pomoćnika kod notara u trajanju od tri godine, a ne i lica koja ispunjavaju opće uslove za obavljanje službe notara kako je to propisano članom 26. tačke 1. do 6. osporenog Zakona, na koji način se protivno Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine i međunarodnim ugovorima i drugim međunarodnim sporazumima, koji imaju snagu ustavnih odredaba, vrši nejednakost pred zakonom i diskriminacija unutar Federacije Bosne i Hercegovine svih drugih lica, da bez diskriminacije po bilo kojem osnovu, i pod jednakim uslovima, mogu obavljati službe notara, odnosno da uživaju osnovne slobode, kao što su jednakost pred zakonom, pravo na imovinu, pravo na rad, a posebno, politička prava, kao što su pravo građana da imaju jednak pristup javnim službama. Naime, propisivanje općih uslova za obavljanje službe notara, kako je to sadržano u članom 26. osporenog Zakona, a prema kojima za notara može biti imenovano lice koje kumulativno ispunjava uslove sadržane u tačkama 1. do 6. navedenog člana, dodajući tome i posebne uslove iz tačke 7. istog člana, prema kojoj kandidat za obavljanje notarske djelatnosti mora imati položen i notarski ispit, a istovremeno ograničavajući pristup polaganju notarskog ispita uslovima sadržanim u članu 6. stav 1. u osporenom dijelu rečenice, i stavom 2. istog člana, prema stanovištu Ustavnog suda Federacije, predstavlja direktnu diskriminaciju lica unutar Federacije Bosne i Hercegovine u uživanju njihovih građanskih i političkih prava zagarantovanih relevantnim odredbama, sadržanim u Ustava Federacije Bosne i Hercegovine i Aneksu Ustava, te ih je kao takve, trebalo proglasiti nesaglasnim sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

Napominjemo da je osporena odredba u direktnoj suprotnosti sa zagarantovanim pravom na jednakost pred zakonom i u kontekstu jednakog pristupa javnoj službi. Nime, uporedivši opće i posebne uslove za obavljanje advokatske djelatnosti iz Zakona o advokaturi, pa i opće i posebne uslove za obavljanje sudske funkcije (imenovanja za sudije općinskog, odnosno osnovnog suda) iz člana 28. stav 1. Zakona o visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine u kojem je za imenovanje sudije poseban uslov tri godine obavljanja pravnih poslova, nakon položenog pravosudnog ispita. Dakle, bez ograničenja kojih pravnih poslova i u kojoj instituciji ili

privrednom društvu, ova restrikcija kojom se direktno onemogućuje da pravnici, pa i oni koji obavljaju najodgovornije javne funkcije, kao što je sudačka i koji u konačnici odlučuju i o mogućim sporovima proisteklim iz pravnih poslova, zasnovanih na notarski obrađenim ispravama ne mogu ni pristupiti notarskom ispitu, kao uslovu za obavljanje notarske djelatnosti, pa samim tim ni konkurisati za obavljanje ove dužnosti, ne samo da se direktno krši prava širokog broja pravnika da konkurišu za obavljanje takve javne djelatnosti, nego se opravdano može ocijeniti, ne samo neustavnom, nego i neprihvatljivom. Ovo posebno treba imati u vidu i u kontekstu odredbi poglavlja 4. Zakona o notarima, koji regulišu položaj, popunu i izbor za notarskog pomoćnika (što je uslov za polaganje notarskog ispita, te u konačnici za postavljenje na mjesto notara), pri čemu je procedura takva da nakon konkursa, koji provodi kantonalni organ uprave na prijedlog Notarske komore, Notarska komora uz konsultaciju sa notarom donosi rješenje o izboru kandidata (član 41. stav 2. Zakona o notarima) što pristup javnoj službi na taj način, u ključnom dijelu prepušta samoj asocijaciji notara, pa i jednom notar u koji izrazi potrebu za notarskim pomoćnikom, čime se zatvara krug i notarska djelatnost, odnosno lica koja je obavljaju direktno odlučuju o tome ko će imati pristup toj javnoj službi.

U pogledu ocjene saglasnosti osporenog člana 27. Zakona sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, kojim se propisuju službeno sjedište notara i broj notara, a prema kojem vlada kantona određuje broj potrebnih notara za područje Kantona kao i njihovo službeno sjedište, te da se broj notara određuje prema broju stanovnika koji žive na području kantona, pri čemu se po pravilu na 20 000 stanovnika treba otvoriti jedno notarsko mjesto, uzimajući u obzir i godišnji broj isprava koje se notarski obrade, Ustavni sud Federacije je zaključio da osporeni član 27. Zakona također nije u saglasnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, iz razloga jer se relevantnim odredbama Ustava Federacije Bosne i Hercegovine propisuju da sva lica unutar Federacije, uživaju prava na jednakost pred zakonom i pravo na slobodu na rad, sudjelovanje u javnim poslovima jednakopravni pristup javnim službama, a zabranjuje se svaka diskriminacija po bilo kojem osnovu (član II.A.2.).

Isto se propisuje i u međunarodnim ugovorima i drugim sporazumima, koji su na snazi u Federaciji, te općim pravilima međunarodnog prava, koja čine dio zakonodavstva Federacije, a posebno, zabrana diskriminacije (član 14. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda), zabrana zloupotrebe prava (član 17. iste Konvencije), uživanje svih prava utvrđenih zakonom bez diskriminacije (član 1. Protokola broj 12. uz Konvenciju), pravo svakog građanina da ima pravo i mogućnost da bez ikakvih razlika navedenih u članu 2. i bez nerazumnih ograničenja, ima pravo pristupa javnim službama svoje zemlje uz opće uvjete jednakosti (član 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima), te, obavezu svake države članice ovog pakta da se pojedinačno i putem međunarodne pomoći i saradnje, naročito na ekonomskom i tehničkom polju, a koristeći u najvećoj mogućoj mjeri svoje raspoložive izvore preduzima korake da bi se postepeno postiglo puno ostvarivanje prava priznatih u ovom paktu svim odgovarajućim sredstvima, posebno uključujući donošenje zakonodavnih mjera (član 2. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima).

Naime, propisujući osporenim članom 27. Zakona pravo da vlada kantona određuje broj potrebnih notara za područje kantona kao i da određuje njihovo službeno sjedište u općini ili gradu koje odredi vlada, te vezujući broj notara za broj stanovnika koji žive na području kantona na način da će se po pravilu, na 20 000 stanovnika otvoriti jedno notarsko mjesto, a da dvije ili tri općine koje imaju manji broj stanovnika od navedenog broja mogu imati

jednog notara, na izravan način se krše ustavom zagarantovana prava lica unutar Federacije na jednakost pred zakonom, kao i prava građana da imaju jednak pristup javnim službama kao njihova politička prava, odnosno, da svaki građanin treba da ima pristup javnim službama svoje zemlje uz opće uslove jednakosti. Ustavni sud Federacije je stajališta, da utvrđivanje broja notara u kantonu u uslovima tržišnog privređivanja ne promovira konkurenciju, kvalitet rada i cijenu pružanja usluga. Radu notara kao instituciji koja predstavlja javnu službu i ima nadležnosti propisane zakonom treba da joj je cilj građanin, koji pod najpovoljnijim uslovima i u najkraćim rokovima može da ostvari svoja prava, što se ne može zaključiti prema sadašnjim rješenjima, imajući u vidu obim i sadržaj pravnih poslova i vrste notarskih isprava za koje su isključivo nadležni notari.

Osim toga, na navedeni način, u odnosu na notarsku službu, koja je javna služba, a obavljaju je notari, koji su samostalni i nezavisni nosioci te službe (član 2. Zakona), također na izravan način, vrši se diskriminacija prema advokaturi, koja je nezavisna profesionalna djelatnost koja se organizira i funkcionira u skladu sa Zakonom o advokaturi Federacije Bosne i Hercegovine i propisima donesenim na osnovu zakona (član 2. Zakona). Propisivanjem jednog notarskog mjesta na 20 000 stanovnika, odnosno, da dvije ili tri općine koje imaju manji broj stanovnika od broja koji je utvrđen u stavu 4. ovog člana mogu imati jednog notara, u neravnopravan, odnosno diskriminirajući položaj se stavljaju advokatska u odnosu na notarsku djelatnost, odnosno, notari se favorizuju u odnosu na advokatsku djelatnost koja prema Zakonu, također, ima zadatak osiguravanje pružanja stručne, pravne pomoći fizičkim i pravnim licima u ostvarivanju i zaštiti njihovih prava, obaveza i pravnih interesa, a koja nema takvih ograničavajućih propisa u svojoj organizaciji, čime se građani Federacije Bosne i Hercegovine stavljaju u nejednak položaj u pogledu njihovog prava jednakog pristupa i jednoj i drugoj službi, pa je iz svih navedenih razloga stajalište Ustavnog suda Federacije, da je osporeni član 27. Zakona, također u suprotnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

Nije sporno da zakonodavac u organizacionom dijelu, naravno ima pravo i obavezu da propiše objektivne uslove za otvaranje notarskog ureda, pa i njegovo sjedište. Pri tome broj stanovnika i slično, jesu neki od objektivnih i relevantnih kriterija. No kako je notarska služba javna i u funkciji građana, zakonodavac ima obavezu da, slično zakonima koji organiziraju organe uprave i pravosuđa, propiše javne i precizne uslove i na taj način uspostavi notarsku službu, na način da omogućiti pristup svim građanima koji imaju potrebu, a i zakonsku obavezu, da određena svoja prava i obaveze regulišu pred notarom. Ovakva manjkava odredba, iako se Ustavni sud nerado upušta u ocjenu kvaliteta zakona, što je obaveza zakonodavca, ne garantira da će se notarska služba uspostaviti u korist građana na području Federacije Bosne i Hercegovine, jer ne propisuje obaveznost i uslove koji nameću uspostavu notarskog ureda na teritoriju cijele Federacije Bosne i Hercegovine. Takav spoj javno-privatnog karaktera, gdje zakonodavac, sa jedne strane propisuje obaveznost da se određeni poslovi moraju obaviti pred notarom, a sa druge strane ničim ne propisuje obaveznost uspostave notarskog ureda prema brižljivo razrađenim kriterijima potreba, promatrano iz ugla građanina, pa i pravnog lica kao korisnika usluga, generira nejednakost građana, kao i svih ostalih korisnika notarskih usluga, obzirom na njihovo mjesto prebivališta ili sjedišta. Ovim je i ova odredba Zakona o notarima, promatrano u kontekstu cijelog Zakona, protivna garantiranim ustavnim pravima.

Na isti način, i iz istih razloga, Ustavni sud Federacije stanovišta je da je i osporeni član 73. Zakona, u nesaglasnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine. Naime, propisujući osporenim članom Zakona obavezu notarske obrade isprava na

način da pravni poslovi koji za svoju pravnu valjanost zahtijevaju notarsku obradu isprava, a ta obaveza se odnosi na pravne poslove o regulisanju imovinskih odnosa između bračnih drugova, kao i između lica koja žive u vanbračnoj zajednici; raspolaganje imovinom maloljetnih i poslovno nesposobnih lica; pravne poslove kojima se obećava neka činidba, kao poklon s tim što se nedostatak notarske forme, u ovom slučaju, nadomješta izvršenjem obećane činidbe; pravne poslove, čiji je predmet prijenos ili sticanje vlasništva ili drugih stvarnih prava na nekretninama; osnivačka akta privrednih društava i davanja saglasnosti na njihove statute, kao i svaku promjenu statuta, jer su u suprotnom ništavi te, propisujući ništavost pravnih poslova za koje u skladu sa navedenim, nisu sačinjene u formi notarski obrađene isprave, se u prvom redu vrši diskriminacija na štetu drugih lica - diplomiranih pravniksa sa položenim pravosudnim, magistarskim ispitom ili doktoratom, koji su sa istim, ako ne i većim stručnim znanje, te sposobnostima i moralnim kompetencijama, osposobljeni za pružanje istih ili sličnih usluga, pri čemu se nejednakost pred zakonom i diskriminacija na najočigledniji način manifestira u odnosu na sva ova navedena lica.

Sve ovo ukazuje na nesaglasnost osporenog člana 73. Zakona sa citiranim odredbama člana II.A.2.(1) i (2) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, međunarodnim ugovorima i drugim sporazumima koji su na snazi u Federaciji Bosne i Hercegovine, a sadržani su i u Aneksu Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine, posebno u pogledu prava na jednakost pred zakonom, te zabranu diskriminacije po bilo kojem osnovu. Osim toga, propisujući obavezu notarske obrade isprava na način kako je to sadržano u osporenom članu 73. Zakona, te proglašavajući njihovu ništavost ukoliko nisu sačinjene i notarski obrađene, a protežući takvu obavezu i na neodređen broj drugih zakona, kao što su npr.: Zakon o registraciji poslovnih subjekata u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 27/05, 68/05, 43/09 i 63/14); Zakon o stvarnim pravima ("Službene novine Federacije BiH", broj 66/13); Zakon o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 29/78, 39/85, 57/89, "Službeni list R BiH", broj 2/92, 13/93, 13/94), ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/03 i 42/11); Zakon o nasljeđivanju u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 80/14); Porodični zakon Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 35/15); Zakon o vanparničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/98); Zakon o izvršnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 32/03), te nepoznat broj drugih zakona, u kojima obaveze notarske obrade isprava mogu biti predviđene, te uz propisivanje Tarife o nagradama i naknadama notara ("Službene novine Federacije BiH", broj 57/13) i Pravilnika o visini nagrade i naknade troškova notara kao povjerenika suda u ostavinskom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 23/15), kojima se propisuje način vrednovanja notarskog posla i obračunavanje nagrade za rad notara i naknade troškova notara u vezi sa obavljenim radom, za poslove propisane Zakonom o notarima, odnosno, kojima se utvrđuje visina nagrade i naknade troškova notara kao povjerenika suda u provođenju radnji u ostavinskom postupku, te način njihova obračuna i naplate od strane notara, (za razliku od Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata u Federaciji Bosne i Hercegovine), na direktan način se favorizuje notarska u odnosu na advokatsku djelatnost, kako u pogledu pravnih poslova za koje je obavezna notarska obrada isprava prema Zakonu o notarima kao i prema nepoznatom broju drugih zakona, tako i u pogledu vrednovanja notarskih u odnosu na advokatske poslove, što nije u skladu sa relevantnim, citiranim odredbama Ustava Federacije Bosne i Hercegovine kao i

međunarodnim ugovorima i drugim sporazumima koji su na snazi u Federaciji, te općim pravilima međunarodnog prava koji čine zakonodavstvo Federacije Bosne i Hercegovine. Pri tome, Ustavni sud Federacije je imao u vidu i činjenicu da je ovako utvrđena obaveza plaćanja notarski obrađenih isprava osporenim članom citiranog Zakona, nametnuta strankama (svim licima, građanima) bez mogućnosti njihovog izbora, da takvo nametanje obaveza ne opravdava legitimne ciljeve koji se žele postići osporenim propisima ovog zakona, iz kojih razloga, također nije u saglasnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, prema kojem svi građani uživaju politička prava da imaju jednak pristup javnim službama, odnosno, da uživaju jednakost pred zakonom i zabranu diskriminacije po bilo kojem osnovu (član II.A.2. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine).

Zakon o notarima u osporenim članu 73. propisuje pravne poslove za koje je obavezna notarska isprava, pa čak i da su ništavi ukoliko nisu notarski obrađeni. Nadalje, stavom 2. da obaveza notarske obrade može biti predviđena i drugim zakonima, te da stranke imaju pravo zahtijevati notarsku obradu i za druge poslove, te konačno da su odredbe tog člana u suštini temporalnog karaktera "dok ne budu zamijenjene posebnom regulativom o obavezi notarske obrade isprava, koje ih izričito u cjelini ili u dijelovima stavljaju van snage".

Opće pravilo koje je utvrđeno i u jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava jeste da zakoni moraju biti dostupni, jasni i predvidivi. Samo takav zakon omogućava građanima da prilagode svoje ponašanje, jer znaju (princip dostupnosti) zakon, jasan im je (princip preciznosti, odnosno jasnoće) i kao takav im omogućava da usklade svoje ponašanje i ostvaruju svoja prava i vrše obaveze u skladu sa zakonom (princip predvidivosti). Sam zakonski tekst ove odredbe, koja upućuje na budući neizvjesni događaj (propisivanje obaveze notarske obrade) i u drugim zakonima (dakle neodređenom krugu eventualnih budućih zakonskih rješenja) kao i da odredba "vrijedi", kako to nepravničkim jezikom ustanovljava zakonodavac, samo tako dugo dok se ne zamijeni posebnom regulativom (suprotno osnovnom pravnom principu o jednakoj snazi zakona, je u našem pravnom sistemu nemamo hijerarhijski odnos zakonskih normi, nego nužnost horizontalnog i vertikalnog usaglašavanja) uz ovako neodređene navode, čine tekst ove odredbe nerazumljivim, nepreciznim i nepredvidivim u takvoj mjeri da je neodrživ u pravnom poretku u kojem je vrhovni princip vladavina prava.

Kao što je naprijed obrazloženo, osporena odredba člana 73. Zakona je stoga u cijelosti ocijenjena neustavnom, te danom objave u "Službenim novinama Federacije", odredbe koje su ocijenjene takvim više nisu na snazi. U vezi s tim kako je u međuvremenu donesen jedan broj posebnih zakona koji su propisali obaveznu notarsku obradu određenih pravnih poslova, a kako zakonski osnov u ovom sistemskom zakonu, po kojem je ta mogućnost propisana više ne postoji, te se implikacije ove ustavnosudske odluke proširuju i na posebne odredbe.

Utvrđujući nesaglasnost osporenih: člana 6. stav 1. u dijelu koji glasi: "kao i lice koje ispunjava pretpostavke iz stava 2. ovog člana", te stav 2. ovog člana, zatim čl. 27. i 73. Zakona o notarima sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, koji se nakon objavljivanja ove presude neće primjenjivati, Ustavni sud Federacije ukazuje i na član 17. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, koji se odnosi na zabranu zloupotrebe prava, odnosno da se ništa u ovoj Konvenciji ne može tumačiti tako da podrazumijeva pravo bilo koje države, grupe ili lica da se upuste u neku djelatnost ili izvrše neki čin koji je usmjeren na poništavanje bilo kog od navedenih prava i sloboda ili na njihovo ograničavanje u većoj mjeri od one koja je predviđena Konvencijom. Pri tome, Ustavni sud Federacije je svakako uzeo u obzir i činjenice da su prije stupanja na snagu Zakona o notarima, koji je usvojen sredinom 2002. godine, a

njegova primjena je počela sa odloženim dejstvom tek od 2007. godine, da su u Bosni i Hercegovini, i prije donošenja osporenog Zakona, postojali javni registri u vidu zemljišnih knjiga i registri privrednih subjekata, te da su sve te poslove vezano za sačinjavanje ugovora, godinama unazad, obavljali advokati, vezano za prijenos ili stjecanje vlasništva ili drugih stvarnih prava na nekretninama, a pravnici u privrednim društvima vezano za osnivačka akta i statute privrednog društava, kao i činjenice da ne postoje relevantne analize ili dokazi da je uspostavljenjem notarske službe, kao javne službe (kako to navodi predstavnik donosioca osporenog Zakona o notarima), Federacija Bosne i Hercegovine ispunila zacrtane legitimne ciljeve u pogledu povećanja stepena pravne sigurnosti u oblasti prometa nekretnina i osnivanja, te registracije privrednih subjekata u pogledu ažuriranja i tačnosti, odnosno pouzdanja u javne registre, te rasterećenja sudova i organa uprave, putem preveniranja sporova i putem izvršnih notarskih isprava, koje imaju snagu pravomoćnih presuda, jer je stvarnost mnogo drugačija.

Za razliku od naprijed navedenih osporenih članova Zakona Ustavni sud Federacije, cijeneći i osporene odredbe čl. 69., 70., 71. i 72. Zakona nije našao razloga iz kojih bi utvrdio da su osporeni članovi 69., 70., 71. i 72. Zakona u suprotnosti sa članom II.A.2.1.(1) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine.

Ovu presudu Ustavni sud Federacije donio je većinom glasova, u sastavu: Domin Malbašić, predsjednik Suda, Sead Bahtijarević, Vesna Budimir, Mirjana Čučković, dr. sc. iur. Šahbaz Džihanović, Aleksandra Martinović, prof. dr. Edin Muminović i dr. sc. Kata Senjak, sudije Suda.

Broj U-15/10
02. decembra 2015. godine
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda
Federacije Bosne i Hercegovine
Domin Malbašić, s. r.

FEDERALNI ZAVOD ZA STATISTIKU

847

KOEFICIJENTI RASTA CIJENA U FEDERACIJI BiH U MARTU/OŽUJKU 2016. GODINE

1. Koeficijent rasta cijena proizvođača industrijskih proizvoda u mjesecu martu/ožujku 2016. godine u odnosu na prethodni mjesec je -0,021.
2. Koeficijent rasta cijena proizvođača industrijskih proizvoda od početka godine do kraja marta/ožujka je -0,029.
3. Koeficijent prosječnog mjesečnog rasta cijena proizvođača industrijskih proizvoda od početka godine do kraja marta/ožujka je -0,010.
4. Koeficijent rasta cijena proizvođača industrijskih proizvoda u mjesecu martu/ožujku 2016. godine u odnosu na isti mjesec prethodne godine je -0,024.
5. Koeficijent rasta potrošačkih cijena u mjesecu martu/ožujku 2016. godine u odnosu na prethodni mjesec je 0,000.
6. Koeficijent rasta potrošačkih cijena od početka godine do kraja marta/ožujka je -0,002.
7. Koeficijent prosječnog mjesečnog rasta potrošačkih cijena od početka godine do kraja marta/ožujka je -0,001.
8. Koeficijent rasta potrošačkih cijena u martu/ožujku 2016. godine u odnosu na isti mjesec prethodne godine je -0,018.

Broj 16
15. aprila/travnja 2016. godine

Direktor
Dr. **Emir Krenić**, s. r.